RICHARD BACH

YALNIZ AMERİKA'DA 2 YILDA
31 BASKI, 2 MİLYON SATIŞ...

MARTI

say

YEDİDEN YETMİŞE BİR SOLUKTA SEVEREK OKUNACAK KİTAP...

Sıradan bir roman değildir Martı. Toplumla birey arasındaki çatışmanın simgesel olarak dile getirilişidir. Martı Jonathan Livinston, bir insanı simgeliyor gerçekte, yazgısını kendi eylemiyle çizmek isteyen bir "Küçük İnsan"ı. Bach, bu yapıtı için şöyle diyor: "Bilinen anlamda yazınsal bir yapıt değildir Martı. Kullandığım sözcüklerin ötesindeki düşünceler, günlük yaşantımızın doğal birer parçası gibidir. Bu yapıtımda ben, daha çok gelecekte ne yapmamız gerektiğini gün ışığına çıkarmak, böylece güç ama mutlu bir yaşam biçimi göstermek istedim.

Özenli, pırıl pırıl, olağanüstü güzellikte bir Türkçeyle dilimize kazandırdığımız bu roman, yalnız Amerika'da üç yıl içinde 31 baskı

yaparak 2 milyon satmıştır.

kapak derman över

ISBN 975-468-004-3

RICHARD BACH

MARTI

Türkçesi Nuran AKGÖREN

Fotoğraflar: Russell MUNSON

say

MARTI

Richard Bach/Türkçe: Nuran Akgören/

Yayınlayan: SAY YAYINLARI/ Kapak: Derman Över/

Kapak Fotoğrafı: Gültekin Çizgen

7. Basım 1993 / Baskı: Teknografik Matbaacılık A.Ş.

Genel Dağıtım: SAY DAĞITIM LTD. ŞTÎ.

Ankara Caddesi No: 54 Sirkeci/ISTANBUL Tel: 512 50 80 - 512 21 58 - 528 17 54

Aramızda yaşayan gerçek Martı Jonathanlara.

BİRİNCİ BÖLÜM

RICHARD DAVID BACH

1955 yılında Long Beach eyalet kolejini bitirdi. Hava freni ve güç santralı konularında öğrenim gördü. 1975'te hava dinamiği okudu. 1963 yılında **Flying Magazine** adlı havacılık dergisinin Batı Amerika editörlüğünü yaptı. Daha sonra "charter" pilotluğuna başladı. 1965-66 yıllarında Midwest Aviation firmasında ulaşım uzmanı olarak çalıştı. 1974'te gösteri pilotluğu yaptı. 1975'te uçuş felsefesi öğretmenliğine başladı. 1956-62 yılları arasında Amerikan Hava Kuvvetlerinde pilot olarak görev aldı. 1959'dan bu yana bağımsız gazeteci olarak çalışan Richard Bach, 1970'ten beri de Trans- Creature Airways'in basın sözcülüğünü yapmaktadır. New York'ta yaşayan yazar, Emekli Pilotlar Derneği üyesidir.

Yapıtları: Stranger to the Ground — Toprağa Yabancı (1963), Bi Plane — Uçakla (1963), Nothing by Chance — Hiçbir Şeyi

Rastlantıya Bırakma (1967), Jonathan Livinston Seaugull — Marti Jonathan Livinston (1970), A. Gift of Wings — Kanatların Armağanı (1974), The Advantures of a Reluctant Mesihah — Bir Gönüllü Mesih'in Serüvenleri (1977), There Is No Place as Far Away — Böylesine Uzak Bir Yer Yoktur (1979)

Sabahın ilk saatleriydi. Güneşin altın sarısı ışıkları durgun denizin suları üzerinde parıldıyordu.

Kıyıdan bir mil uzakta, küçük bir balıkçı teknesi, sakin suları hafifçe yararak ilerliyordu. Teknenin sularda yankılanan sesi, martılar için "kahvaltı" çağrısıydı. İşte o an, binlerce martı, çığlık çığlığa havalandılar hızla. Yeni bir gün başlıyordu, uğraş dolu bir gün.

Taa ötelerde, kıyının ve balıkçı teknesinin çok uzağında, Martı Jonathan Livingston, bir başına uçuş denemeleri yapmaktaydı. Deniz yüzeyinden otuz metre yüksekte ayaklarını alçaltarak gagasını göğe kaldırdı; kaslarına acı veren ters bir kavis çizebilmek için kanatlarını gerdi. Bunu başarabilirse, eskisinden çok daha yavaş uçabilecekti. İşte şimdi, rüzgâr, bir fısıltı gibi yalıyordu yüzünü; altındaki mavi deniz duruncaya değin yavaşladı. Bütün dikkatini toplayarak gözlerini kıstı, soluğu daralmıştı, zorlandı... bir... tek... biraz daha... iki üç

santim... O anda, hafifçe rüzgârlanan kanat tüyleri birbirine karıştı, durdu.... ve düştü...

Bilirsiniz ki, martılar hiçbir zaman sendelemez ve öyle düşüvermezler. Havada denge yitirip düşüvermek onlar için bir utanç, bir yüzkarasıdır.

Ama Martı Jonathan Livingston utanmadı bundan; o ters kavsini bir kez daha çizebilmek için kanatlarını gerdi ve yavaşladı. Sıradan bir martı olmadığını gösterdi böylece.

Martıların çoğu, karınlarını doyurmak için gerekli olandan fazlasını öğrenmeye çabalamazlar. Uçuşun tek anlamı vardır onlar için: Yiyeceğe ulaşıp kıyıya dönmek. Onların amacı uçuş değil, karın doyurmaktır. Ama Martı Jonathan Livingston için önemli olan yemek değil, uçmaktı. O, her şeyin ötesinde uçmaya gönül vermişti.

Oysa bu tür düşünceler, gördü ki, öteki martılar arasında hiç de önemli değildi. Anne ve

babası bile, Jonathan'ın tüm günlerini yükseklerde tek başına, yüzlerce kez yinelediği süzülme denemeleriyle geçirmesinden kaygılanıyorlardı.

Martı Jonathan, nedenini bilmiyordu ama, suya kanat boyu kadar bir yükseklikte uçtuğunda, az bir çaba ile havada daha uzun süre kalabiliyordu. Süzülmeleri, her zaman olduğu gibi gerilmiş ayaklarının su yüzüne çarpmasıyla değil de, suda uzun, ince, yumuşak çizgiler bırakarak sona eriyordu. Karnına biçimlice yapıştırdığı ayakları, bu çizgiler boyunca su yüzünü yalıyordu. Jonathan, süzülme denemelerini sahilde de yapmaya başlamıştı; kumun üstünde bıraktığı izleri gören annesiyle babasının tedirginliği bir kat daha arttı böylece.

“Neden, Jon, neden?” diye sordu annesi. “Öteki martılar gibi olmak sana neden güç geliyor? Alçaktan uçmayı pelikanlarla albatroslara bırakamaz mısın? Yemiyor

içmiyorsun. Bak, bir tüy bir kemik kaldın."

"Bir tüy bir kemik kalmam önemli değil anne. Ben, bir martı olarak havadayken neler yapıp neler yapamayacağımı öğrenmek istiyorum. Hepsi bu, yalnızca öğrenmek!"

"Bana bak Jonathan," dedi babası, kırıcı olmayan bir sesle. "Kış pek uzak değil. Balıkçı tekneleri yakında azalacak, yüzeydeki balıklar da derinlere inecek. Bir şey öğrenmen gerekiyorsa, yiyeceğini nasıl elde edeceğini öğren. Uçmak iyi güzel de, karın doyurmaz ki. Unutma, uçmanın amacı yiyecek bulmaktır."

Jonathan, uysal uysal başını salladı. Sonraki günlerde, öteki martılar gibi davranmaya çalıştı. Rıhtım boyunca balıkçı tekneleri arasında anlamsız çığlıklar kopararak öteki martılarla balık artıkları, ekmek parçaları, çöp kırıntıları için dalışlar yaptı, kavgalar etti... Ama bir türlü alışamadı bu işe.

"Yararsız!" diye düşündü; güçlükle elde

ettiği bir hamsiyi, kendisini umutla izleyen yaşlı ve aç bir martının önüne bile bile düşürdü. “Bu anlamsız günleri uçmayı öğrenerek geçirebilirdim. Öğrenmem gereken öyle çok şey var ki...”

Martı Jonathan, çok geçmeden taa uzaklarda, açıklarda öğrenirken buldu kendini; aç açına, ama mutlu.

Bütün çabası hızlı uçmaktı. Bir haftalık çalışma sonucu bu konuda en hızlı martıdan bile daha çok şey biliyordu.

Üç yüz metre yükseklikte kanatlarını var gücüyle çırparak denizin dalgalarına doğru dimdik inmeye başladı. Altı saniye içinde hızı yetmiş mile çıkmıştı, kanatlarından ateş fışkırıyordu sanki. İşte o anda, martıların bu tür pikeleri neden gerçekleştiremediklerini anladı. Bu hızda kanatlarını denetleyemiyor, dengesini yitiriyordu.

Günden güne aşamalar gösterdi. Yeteneği

doruğa ulaşmıştı; bu özenli ve sabırlı çalışmasına karşın, yüksek hızlarda dengesini yitiriyordu.

Üç yüz metreye tırmandı. Önce tüm gücüyle ileri atıldı, sonra kanatlarını çırparak dimdik bir pikeye geçti. Ama her keresinde yukarı açılan sol kanadı kapanıyor, sola doğru şiddetle kayıyordu. Dengesini sağ kanadıyla kazanmaya çalıştığında da, bir büklüm makarası gibi vınlayarak sağa dönüyordu.

Kanadını yukarı açarken yeterince dikkatli olamıyordu. Bu denemesini on kez yineledi, hızı yirmi mili geçiyordu. Her keresinde devinen bir tüy yığını olarak şiddetle suya çakılıyordu.

Sırılsıklam olmuştu. Yepyeni bir düşünce parladı kafasında: Hızı saatte elli mile varıncaya değin kanatlarını çırpmak, daha yüksek hızlarda ise onları devinimsiz tutmak.

Buluşunu altı yüz metrede uygulamaya

başladı. Gagası dik, denize doğru pikeye geçti. Hızı saatte elli mili geçince kanatlarını devinimsiz bıraktı. Olağanüstü güç tüketiyordu bu deney. Ama başarmıştı. On saniye içinde hızı doksan mile ulaştı. Jonathan, martılar arasında bir dünya rekoru kırmıştı sonunda.

Gelgeldim, kısa ömürlü bir başarıydı bu. Kanatlarının açısını değiştirince hızını denetleyemedi ve korkunç bir felaketle yüz yüze geldi Martı Jonathan. Saatte doksan mili

bulan hızıyla kaya sertliğindeki denize çakıldı.

Kendine geldiğinde hava çoktan kararmıştı. Yalnız ayın ışığı aydınlatıyordu çevreyi. Okyanusun ortasında bitkin, öylesine yüzüyordu. Paçavraya dönmüş kanatları birer kurşun gibi ağırdı. Yenilmişti, umarsız kalmış, dermansız düşmüştü. Üzerindeki ağırlığın onu yavaşça derinlere çekivermesini, her şeyin bir anda sona ermesini diledi.

Sulara gömülürken bir ses duydu içinde; bastırılması olanaksız, yabancı ve garip bir ses:

Benim yazgını buymuş, kurtuluş yok. Ben bir martıyım ve doğa yaratılıştan sınırlandırmış beni. Uçmanın tüm inceliklerini öğrenmem gerekseydi, beyin yerine uçuş haritalarım olurdu. Hızlı uçmak için yaratılsaydım, bir şahininki gibi kısa kanatlarım olurdu. Balık yerine de fare yerdim. Babam haklıydı. Bu aptallığa bir son vermeliyim. Yuvama dönmeli,

sürüme karışmalıyım. Zavallı ve sınırlandırılmış bir martı olduğumu kabul etmeliyim artık.

Ona bu düşünceleri veren ses gittikçe zayıfladı ve sularda kayboldu. İşte o anda, Jonathan, sıradan bir martı olmaya ant içti. Hava karardıktan sonra bir martının yeri sahil olmalıdır. Hem, herkes çok sevinecekti buna.

Karanlık suların üzerinden yorgun argın kalktı. Öğrenmekten mutluluk duyduğu alçaktan uçuş kurallarına uyarak, sahile doğru uçmaya başladı.

Sonra birden, “hayır!” diye düşündü. Bir hiçim ben, var oluşumla da bir hiçim, öğrendiklerimle de. Bütün martılar gibi bir

martıyım işte. Öyleyse onlar gibi uçmalıyım. Alçaktan uçmak bir martıya yakışır mı hiç?

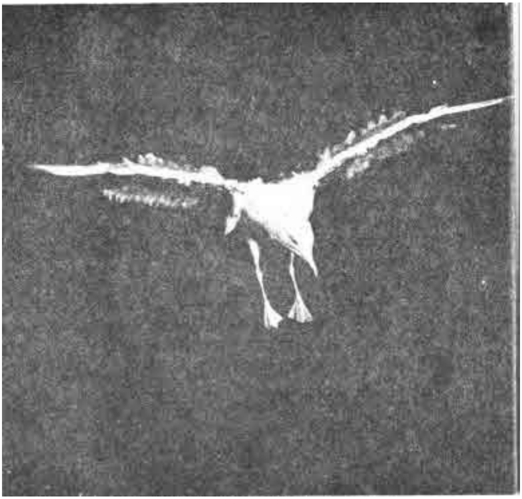

Böyle söyleyerek acılar içinde otuz beş metreye tırmandı. Büyük bir çabayla kanatlarını çırparak sahile ulaşmaya zorladı kendini.

Sıradan bir martı olma kararı rahatlatmıştı onu. Bundan böyle, kendisini öğrenmeye zorlayan o aşırı güce karşı koymaya çalışacaktı. Ne başarının verdiği mutluluğu ne de sulara düşmenin acısını duymayacaktı. Düşünselliği bırakmak, karanlığı yararak

sahildeki ışıklara doğru uçmak, uçmak... Ne güzel şeydi bu!

Karanlık! İçindeki garip ses bir alarm zili gibi çınladı. ***Martılar karanlıkta hiçbir zaman uçmazlar!*** Ama bu uyarıcı sesi dinleyemeyecek kadar uçmaya dalmıştı Jonathan. Ne güzel, diye düşünüyordu, ne güzel! Ay ışığı altında parıldayan sular, gecenin koynunda ışıklar saçan şu dalgacıklar ne dingin, ne rahatlatıcı...

Aşağıya in! Martılar karanlıkta hiçbir zaman uçmazlar! Karanlıkta uçmak için yaratılsaydın, baykuşlara özgü gözlerin, beyin yerine uçuş haritaların, şahinlere özgü kısa kanatların olurdu.

Orada, suyun otuz metre üstünde, Martı Jonathan Livingston'un usunda bir düşünce parladı: Kendine öyle acımayacak, yumuşamayacaktı.

Kısa kanatlar! Bir şahinin kısa kanatları!

İşte çözüm! Ne aptalmışım ben! Elde etmem gereken şey, küçücük bir çift kanat. Bu kanatları gövdeme yapıştırmak ve yalnızca

uçlarıyla uçabilmek.

Kısa kanatlar!

Başarısızlığı ve ölümü düşünmeksizin, gecenin karanlık sonsuzluğunda altı yüz metreye yükseldi. Kanatlarını gövdesine sımsıkı kilitledi, yalnızca dar ve sivri uçlarını rüzgârın etkisine bırakarak dimdik bir pikeye geçti.

Rüzgâr, canavarca bir uğultuyla esiyordu başında. Saatte yetmiş mil... doksan... yüz yirmi.... Daha da hızlandı. Saatte yüz kırk mili bulmuştu, ama kanatlarındaki gerilim yetmiş mildekinden daha azdı. Dar kanat uçlarını hafifçe döndürdü ve zarif bir kavis çizerek pikeden çıktı. Ay ışığının aydınlattığı dalgalar üzerinde gümüş bir gülle gibi yol alıyordu.

İncecik bir görme payı bırakarak, rüzgâra ve hıza karşı gözlerini iyice kıstı. Sonsuz bir mutluluk duyuyordu içinde. Hızı saatte yüz kırk mile ulaşmış, bu hızda uçuşunu denetlemeyi

başarmıştı! Altı yüz yerine bin beş yüz metreden pikeye geçseydim, hızım kim bilir ne olurdu, diye düşündü Martı Jonathan.

Bir süre önce ettiği yemini unutmuş, kuvvetli rüzgârın gücüyle uzaklara, çok uzaklara sürüklenmişti. Ama o, yeminini bozmasına karşın, yüreğinde en küçük bir suçluluk duygusu taşımıyordu. Bu tür yeminler, sıradan olmayı kabullenmiş martılara özgüydü. Yüce bir öğrenme çabasıyla dolu olan bir martının bu tür yeminlere gereksinimi yoktu.

Güneş doğar doğmaz uçuş denemelerine başladı Martı Jonathan. Bin beş yüz metreye tırmandı. Bu yükseklikten bakınca, balıkçı tekneleri kıpırtısız mavi denizin üstünde küçücük birer leke gibi görünüyor, sabah kahvaltısı için kümelenmiş martılar ise devinip duran bir toz bulutunu andırıyordu.

Ama o, korkusunu yenmenin verdiği gurur ve mutlulukla yaşıyordu. Bin beş yüz metredeydi, kanatlarını gövdesine iyice

yapıştırarak uçlarındaki açıyı genişletti ve denize doğru dik bir pikeye geçti. Bin iki yüz metreye indiğinde son hıza ulaşmıştı. Bu hızda rüzgâr, sertleştikçe sertleşen bir ses duvarı gibiydi ve onun daha hızlı uçmasını olanaksız kılıyordu. Hızı saatte iki yüz on dört mili bulmuştu ve dimdik iniyordu sulara doğdu. Bu hızda kanat açarsa lime lime olabilir, gövdesi milyonlarca parçaya bölünebilirdi. Yutkundu... Oysa hız güçtü, hız sevinçti, güzelliğin ta kendisiydi hız.

Üç yüz metreye indiğinde pikeden çıkışa geçti, kanat uçları güçlü rüzgârda tok bir uğultu çıkararak titreşiyordu. Balıkçı tekneleri ve martı sürüsü yolunun tam üstündeydi; tıpkı bir meteor hızıyla büyüyerek arkalara doğru devriliyordu.

Hızını kesemezdi, bu hızda nasıl dönüş yapılacağını bilmiyordu.

Çarpışmak, apansız ölmek demekti.

Gözlerini sımsıkı yumdu.

İşte o sabah, güneşin doğuşundan hemen sonra olmuştu bütün bunlar. Martı Jonathan Livingston, gözleri kapalı, rüzgârda büyüyen müthiş bir çığlıkla, martı sürüsünün içine bir kurşun gibi daldı. Şans meleği ona gülmüştü bu kez. Ölmek bir yana, kimsenin burnu bile kanamamıştı.

Jonathan, gagasını göğe kaldırdığında, saatte yüz altmış mili bulan o müthiş hızını koruyordu hâlâ. Hızı sonunda yirmi mile inmişti, kanatlarını açtı. Bin iki yüz metredeydi ve denizin üstündeki balıkçı teknesi bir kırıntı gibi görünüyordu.

Kazandığı zaferi düşündü. Son hız! Bir

mucizeydi bu. Bir martı ve saatte iki yüz on dört mil hız! Sürünün tarihinde en büyük andı bu. Ve işte, Martı Jonathan Livingston için yeni bir çığır açılmıştı. Bir başına, yeniden çalışma alanına doğru uçtu. İki bin dört yüz metreden pikeye geçtiğinde, hız altında dönüş yapmanın kurallarını araştırmaya koyuldu.

Deneyi sırasında anladı ki, kanat ucunda bir tek tüyü bir santimden daha az kıpırdatmak bile, yüksek hızda yumuşak ve güzel bir kavis çizmek için yeterlidir. Bu hızda bir tüyden fazlasını oynatmaksa, bir fırıldak gibi döndürebilirdi onu... Ve Martı Jonathan Livingston, dünyadaki bütün martılar arasında hava akrobasisini yaşayan tek martı olmuştu.

O gün, başka martılarla konuşarak vakit yitirmedi. Güneşin batışına değin uçtu, uçtu... Takla atmayı, yavaş dönüş yapmayı, tersine bükülmeyi, sabit nokta fırlamalarını öğrendi.

Martı Jonathan sahildeki sürüye döndüğünde vakit gece yarısını bulmuştu.

Müthiş yorgundu, başı dönüyordu, yine de inişe takla ile başladı ve zarif bir devinimle süzülerek inişini tamamladı. Öteki martılar yeni buluşlarımı duyunca sevinçten çılgına dönecekler diye düşündü. Yaşam, bağrında taşıdığı olanaklardan ötürü ne büyük bir anlam yüklüydü! Balıkçı teknelerini bezginlikle izlemenin ötesinde çok şey vaat ediyordu artık. Yaşamın da bir amacı olmalıydı. Kendimizi bilgisizlikten arındırabilir; akıl, bilgi ve yücelik içinde özümüzü yeniden kazanabiliriz. Özgür olabiliriz. Uçmayı öğrenebiliriz...

Önünde umut dolu yıllar vardı ve gelecekten sesler duyuyordu Jonathan.

Aşağı indiğinde martı sürüsü kurultayını toplantı anında buldu. Görünüşe bakılırsa uzun süredir toplantıdaydılar, birini bekliyorlardı sanki.

Yaşlı kurultay başkanının tok ve egemen sesi yüksek bir törendeymişçesine çınladı: "Martı Jonathan Livingston, ortaya çık!" Böyle bir çağrı ya büyük bir onurlandırma ya da büyük bir suçlama anlamına gelirdi. Ama şimdiye değin onurlandırma çağrısı martıların önderlerini saptamak için yapılmıştı, bu sabah

toplu kahvaltıdayken buluşumu izlediler! Ama ödüllendirilmek istemiyorum ben, hiç düşünmedim bunu. Amacım önder olmak değil. Yalnızca öğrendiklerimi paylaşmak, hepimizin önünde engin ufuklar açmak isterdim. Bu düşüncelerle ortaya doğru ilerledi.

Yaşlı Kurultay Başkanı: “Martı Jonathan Livingston, utanç adına ortaya çık ve martı arkadaşların bakışları altında küçül!” dedi.

Bu sözleri duyunca Martı Jonathan’ın beynine balyozlar indi, dizlerinin bağı çözüldü, tüyleri sarktı, kulakları uğuldadı. Utanç adına ortaya çıkmak! Hayır, olamaz! Ya buluşu?... Anlamıyorlar!... Yanılıyorlar, yanılıyorlar!...

O tok ve egemen ses bir kez daha duyuldu: “...pervasız bir sorumsuzlukla martı toplumunun saygınlığını sarsmak, geleneklerini çiğnemek...”

Bu suçlama, onun martı toplumundan dışlanması, uzaklardaki Sarp Kayalar

bölgesine bir başına sürgün edilmesi demekti.

“...bir gün, Martı Jonathan Livingston, sorumsuzluğun çıkmaz bir yol olduğunu anlayacaksın. Yaşamın sırrına erilemez. Bu dünyaya gelişimizin tek nedeni vardır: Yiyeceğimizi bulmak ve olabildiğince uzun yaşamak.”

Sorguda iken hiçbir martı kurultaya karşı kendini savunamazdı. Ama Martı Jonathan, çınlayan sesiyle bu kuralı da yıkıyordu: “Sorumsuzluk mu kardeşlerim? Yüce bir yaşamın amacını, anlamını görüp onun peşinde koşan bir martıdan daha sorumlu biri var mıdır? Binlerce yıldan beri artık balık kafaları peşinde sürüklendik. Oysa şimdi, yaşamak için başka bir amacımız var: Öğrenmek, yeniliklere kucak açmak, özgür olmak. Bir şans tanıyın bana; bulduklarımı, öğrendiklerimi sizlerle paylaşayım.”

Sürü, taş kesilmişti sanki.

Sonra hep bir ağızdan haykırdılar: “Kardeşlik öldü!” Hepsi anlaşmış gibi sırtlarını dönüp kulaklarını tıkadılar ona. Duruşma sona ermişti.

Martı Jonathan, geri kalan günlerini yalnız başına geçirmeye başladı. Sarp Kayalar bölgesinden de ötelere uçarak yeni bölgeler keşfediyordu. Üzgündü, ama yalnızlık değildi bunun kaynağı. Onu asıl üzen şey, öteki martıların Tanrısal bir uçuş gücüne inanmayı yadsımış olmalarıydı. Onlar bakmaktan ürkmüşler, ileriyi görmekten kaçınmışlardı.

Martı Jonathan, öğrendiklerine her gün yeni şeyler ekliyordu. Artık yüksek hızla dalış yapabiliyor, suyun üç metre altında yüzen o az bulunur lezzetli balıkları kolayca avlayabiliyordu. Yaşamak için ne balıkçı teknelerine ne de küflenmiş ekmek artıklarına gereksinim duymuyordu artık. Gövdesini karadan gelen esintiye bırakarak havada uyumasını öğrenmişti. Böylece, güneşin

doğuşundan batışına değin yüz mil uçabiliyordu. Öteki martılar kötü havalarda aç açına sahillerde pinekleyedursun; o, sezgisiyle yoğun sis tabakalarını yararak göz kamaştırıcı duru gökyüzüne ulaşabiliyordu. Kara parçalarının taa içlerine sokulan rüzgârların sırtına biniyor, oralarda nefis böcekler ele geçirebiliyordu.

Bir zamanlar sürüsü için neler düşündüyse, şimdi bunların tümünü yalnız başına gerçekleştiriyordu. Uçmayı öğrenmişti ve bunun diyetini ödediği için hiçbir pişmanlık duymuyordu.

Martı Jonathan; korku, bezginlik ve hırsın bir martının yaşamını kısaltan etkenler olduğunu çoktan öğrenmişti. O bunlardan arınmıştı ve uzun, güzel bir yaşam sürüyordu.

Sonra onlar geldiler. Vakit geceydi ve Jonathan'ı sevgili göğünde kaygısızca süzülürken buldular. Jonathan'ın kanatları ucunda beliren bu iki martı, ışıldayan iki yıldız

gibiydi. Bedenlerinden yansıyan ışık, gecenin koynunda sevgi ve dostluk saçıyordu.

Jonathan, hiç konuşmaksızın, kendisinin önceden bildiği, ama hiçbir martının başaramadığı güç bir gösteriye çağırdı onları., Kanatlarını burarak açtı, hızı saatte bir mile inmişti, havada durmak demekti bu. Işıklar saçan iki kuş da onunla birlikte yavaşladılar ve yumuşaçık bir uyumla kilitlendiler. Yavaş uçuşu onlar da biliyordu.

Kanatlarını katlayarak bir takla attı ve

saatte yüz doksan mille dimdik bir pikeye geçti. Öteki iki martı da onunla birlikte pikeye daldılar ve böylece köşelerinden izler bırakan bir üçgen oluşturdular havada. Jonathan pikeden çıktı. Aynı hızla dimdik yükseldi ve yavaş taklaya geçti. Onlar da gülümseyerek Jonathan'a katıldılar.

Martı Jonathan düz uçuşa döndüğünde bir süre suskun bekledi. "Pekâlâ," dedi sonra, "kimsiniz siz?"

"Biz senin kardeşleriniz Jonathan, kardeşleriniz." Sözcükler tane tane söylenmişti, güçlü ve duruydu. "Seni daha yükseklerdeki yuvaya götürmek için geldik."

"Ne yuvası? Benim yuvam yok. Benim sürüm yok. Dışlanmışım ben. Bana, şimdi seninle yüksek dağ rüzgârlarının büyük hızı ile uçacağız, diyorsunuz. Bu kanatlarla bu yorgun gövdeyi yüz metre bile taşıyamam ben."

"Hayır Jonathan, başarabilirsin. Sen daha

önce de aşamalar yaptın. Şimdi yeni bir aşamanın tam sırasıdır.”

Bulunduğu anı vurgulayan bu yaklaşım Jonathan’ın içini aydınlattı. Onlar gerçeği söylüyorlardı. Yükseklere, daha yükseklere ***uçabilirdi.*** Yuvaya dönmenin zamanı gelmişti artık.

Son bir kez göğe dikti bakışlarını; o eşsiz, o görkemli gümüş ülkeye... Ne çok şey öğrenmişti orada.

“Hazırım artık” dedi.

Ve Martı Jonathan Livingston, kapkaranlık gökyüzünde yıldız gibi parlayan iki, martıyla birlikte uzaklaşarak gözden kayboldu.

İKİNCİ BÖLÜM

İşte burası cennet olmalı diye düşündü ve içten içe gülümsedi. Cennetin henüz eşiğinde olan biri için, onun gizine erdiğini düşünmek, onaylanacak bir yorumlama değildi.

O, ışıklar saçan iki martı arasında dünyadan gelirken, kendi gövdesinin de o canlı parlaklığa kavuştuğunu görmüştü. Parıldayan gözlerinin ardında her zaman yaşamış olan genç Martı Jonathan Livingston vardı, değişmiş olan yalnızca dış görünüşüydü.

Bedeni yine bir martının bedeniydi, ama şimdi, eskisinden çok daha yetkin uçabiliyordu. Dünyadaki verimli günlerimde gösterdiğim çabanın yarısını göstererek, hızımı iki katına çıkaracağım.

Tüyleri pırıl pırıldı, kanatları yeni cilalanmış gümüş levhaları andırıyordu. Büyük bir mutlulukla yeni kanatlarını tanımaya çalışıyor, onları tüm gücüyle çırpıyordu.

Saatte iki yüz elli dokuz mile ulaşınca, son hızına yaklaştığını sezinledi. İki yüz yetmiş üç mile çıkınca, bu hızı aşamayacağını düşündü ve düş kırıklığına uğradı. Hızı, eski rekorunun çok üstünde olmasına karşın, yeni bedeninin de aşamayacağı bir sınır vardı. Bu sınırı aşmak için büyük bir güç gerekliydi. Oysa, diye düşündü, hiçbir sınır olmamalı cennette.

Bulutlar arasında, martı arkadaşlarının sesi duyuldu: "İyi inişler, Jonathan." Ve martılar gözden kayboldular.

Bir denizin üzerinden kayalıklı, sarp bir kıyıya doğru uçuyordu. Birkaç martı, kendini yamaçlardan esen rüzgârlara bırakmış, uçuş denemeleri yapmaktaydı. Bir kaçı ise kuzey ufkuna doğru yol alıyordu. İşte yeni yerler, yeni düşünceler, yeni sorunlar... Neden bu kadar az martı? Oysa cennet, martı sürüleriyle kaynaşmalıydı. Bu yorgunluk da neyin nesi? Cennetteki martılar hiçbir zaman yorulmamalı ve uyumamalıydı.

Peki ama, bütün bunları nereden duymuştu? Dünyadaki yaşantısı gittikçe siliniyordu belleğinden. Orada öyle çok şey öğrenmişti ki, küçük ayrıntılar elbette bir bir tozlanacak, yok olacaktı. Ama sürüden dışlanmasını, sürgün edilişini, öteki martıların yiyecek için didişmelerini anımsıyordu hâlâ.

Bir düzine martı, hiç konuşmaksızın, sahilde onu karşılamaya geldiler. Martı Jonathan hoş karşılandığını biliyordu, burası onun yuvasıydı artık. Çok uzun ve değişik bir

gün geçirmişti, güneşin doğuşunu bile anmısayamadığı bir gün.

Sahile inmek için alçaldı ve yerden iki santim yükseklikte kanatlarını çırparak kumlar üstüne yumuşacık bir iniş yaptı. Öteki martılar da indiler. Ama onlar, göğüslerini önce hafifçe rüzgâra vermişler, sonra parlak kanatlarını gererek uç tüylerini burmuşlar ve tam da ayakları yere değmek üzereyken inmişlerdi. Ne güzel bir inişti bu! Ama Jonathan, bunu denemeyecek kadar yorgundu şimdi. Kumların üstünde öyle suskun, uyuyakaldı.

Jonathan, sonraki günlerde anladı ki, geçmişe gömülen yıllar içinde uçuş hakkında neler öğrendiyse, burada öğreneceği şeyler onlardan çok daha fazlaydı. Hem, buradaki martılar da kendisi gibi düşünüyorlardı. Her biri için yaşamda en önemli şey; kendini aşmak, yetkinliğe ulaşmak ve uçmak, uçmaktı... Her gün saatlerce uçuş denemeleri yapıyorlar ve geliştirdikleri tekniğin kurallarını sınıyorlardı.

Bunların hepsi de görkemli kuşlardı.

Uzun bir süre, geldiği dünyayı özlemedi Jonathan. Çünkü o dünya, yaşama sevincine gözlerini kapayanların, kanatlarını yalnızca yiyecek bulmak için kullananların dünyasıydı. Seyrek de olsa kimi zaman, bir anlığına anımsıyordu o dünyayı.

Bir sabah eğitmeni ile uçuş denemeleri yapmıştı. Kilitli kanatla takla atma çalışmalarını bitirmiş, kumsalda dinleniyordu. Birden anımsayıverdi dünyadaki yaşantısını.

Çığlıklarla, anlamsız ötüşlerle değil, sessizliğin diliyle sordu: “Ötekiler nerede Sullivan? Niye kalabalık değiliz? Ne garip! Benim geldiğim yerlerde.’”

"...Binlerce, binlerce martı yaşardı, biliyorum" diyerek başını salladı Sullivan. "Sana verebileceğim tek yanıt, senin milyonda bir bulunan yetkin bir martı olduğundur. Çoğumuz bin bir güçlükle ulaşabiliyoruz buraya. Biz, önceki dünyamızın benzeri olan başka bir dünyaya geçtik. Üstelik nereden geldiğimizi, nerede bulunduğumuzu fark etmeksizin. Ve günü gününe yaşadık. Bizler; karın doyurmaktan, didişmekten, sürü içinde güç kanıtlamaktan çok daha önemli değerlerin var olduğu bilincine ermek için kaç yaşamdan geçtik acaba? Binlerce Jon, binlerce!... Ve sonra, yetkinlik denen olgunun varlığını sezmek için de bir, belki yüz dünyadan geçtik. Bir o kadar dünya daha, yaşamın asıl amacının bu yetkinlik olduğunu öğretti bize. Bu kurallar şimdi bizler için de geçerli. Bu dünyada öğrendiklerimizin yardımıyla gelecekteki dünyamızı da kurabiliriz. Bir şeyler öğrenmezsek, gelecekteki dünyamız da şimdikinin bir eşi olur. Hep durağan, sınırlı,

tekdüze bir yaşam; kurşun ağırlığındaki o anlamsız sorumluluklar... hep aynı.”

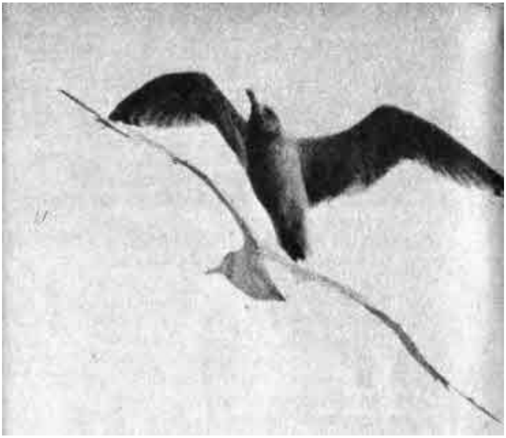

Sullivan kanatlarını gerdi ve rüzgârdan yana döndü. “Ama sen, Jon, sen bunların tümünü bir kerede öğrendin. Bulunduğun ana gelebilmek için binlerce yaşamdan geçmen gerekmedi.”

Az sonra ikisi de yeniden uçuş denemelerine başladı. İkili ters taklayı uygulamak oldukça güçtü. Taklanın yarısında Jonathan, başı aşağıda düşünmek zorundaydı. Kanatlarını kavisle geriye döndürmeli,

eğitmenine anında uyum sağlamalıydı.

“Yeniden deneyelim,” dedi Sullivan. “Yeniden... oldu, güzel!..” Sonra dış takla çalışmasına başladılar.

Bir gece, uçuşa çıkmayan martılar kumsalda kümelenmiş, düşünüyorlardı. Aralarındaki en yaşlı martının yakında bu dünyadan ayrılacağı söyleniyordu. Jonathan bütün cesaretini toplayarak yaşlı martıya yaklaştı:

“Chiang...” dedi kaygılı bir sesle.

Yaşlı martı sevgi dolu gözlerle baktı ona ve “Evet yavrum...” diye karşılık verdi. Yıllar onun bedenini törpülemişti ama, güçsüz değildi; hatta öteki martıların bile ulaşamayacağı uzaklıklara uçabilir, henüz kimsenin bilmediği becerileri bile yapabilirdi.

“Chiang, burası bir cennet değil, değil mi?”

Yaşlı martının yüzüne ay ışığında bir

gülümseme yayıldı. “Gene öğreniyorsun, Martı Jonathan” dedi.

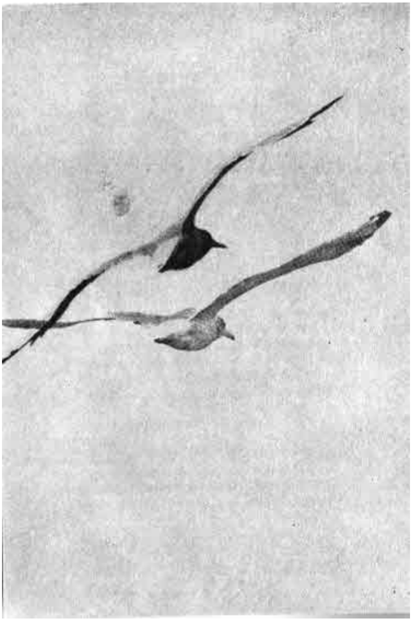

“Peki ama, bundan sonra ne olacak? Nereye gidiyoruz? Cennet diye bir yer yok mu?”

“Hayır Jonathan, öyle bir yer yoktur. Cennet ne bir yerdir, ne de bir zaman. Cennet, yetkinliğe ulaşmanın ta kendisidir.” Bir an için

sessizlik oldu. “Sen çok hızlı bir uçucusun, değil mi?”

“Ben... ben...” dedi Jonathan, “hızı çok seviyorum.” Biraz utanmıştı ama, bunu yaşlı martının da biliyor olması gururunu okşamıştı.

“Yetkin hıza ulaştığında cennetin kapısını buldun sayılır Jonathan. Ve bu, ne saatte bin mil, ne milyon mil yapmakla, ne de ışık hızı ile uçmakla olmaz. Çünkü sayılar bir sınırdır. Ancak yetkin bir hızla orada olunabilir, yavrum.”

Chiang apansız gözden kayboldu ve hemen on beş metre ötede, su kıyısında belirdi. Bütün bunlar bir anda olmuştu. Gene kayboldu ve bu kez Jonathan’ın omuz başında belirerek, “Hoş bir oyun” dedi.

Jonathan öyle şaşırmıştı ki, cennet hakkında sormak istediklerini unutuverdi. “Bunu nasıl yapıyorsun? Nasıl bir duygu bu? Daha ne kadar uzağa gidebilirsin?”

“İstediğin bir yere ve istediğin zamana gidebilirsin” dedi yaşlı martı. “Düşünebileceğim her yere, her zaman dilimine gittim ben.” Ve denizin ötesine, ufka baktı. “Ne garip! Yetkin hızı küçümseyen martıların hiçbiri, hiçbir yere ulaşamıyorlar. Yetkin hız uğruna tüm varlığını ortaya koyanlar ise her yere gidebiliyorlar, hem de istedikleri anda. Anımsa Jonathan, cennet bir yer ve zaman değildir. Çünkü yer de, zaman da birer kavramdır yalnızca, anlamları yoktur. Cennet...”

Martı Jonathan, bir başka bilinmeyeni öğrenmek için heyecanla sordu: “Böyle uçmayı bana da öğretir misin?”

“Elbette, öğrenmek istersen.”

“İstiyorum. Ne zaman başlayabiliriz?”

“Hemen şimdi, ne dersin?”

Jonathan’ın gözlerinde garip bir ışık parladı. “Böyle uçabilmeyi öğrenmek istiyorum. Ne yapmam gerek, söyleyin.”

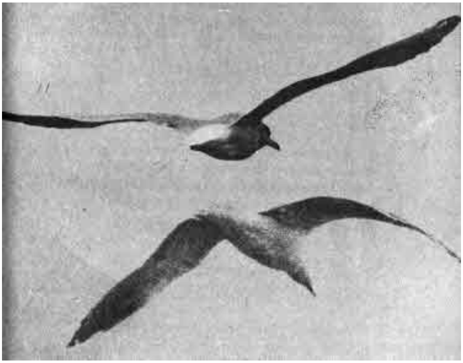

Chiang, genç martıyı dikkatle süzdü ve ağır ağır konuştu: “Düşündüğün herhangi bir yere yetkin hızla ulaşabilmek için, daha şimdiden oraya ulaştığına inandırmalısın kendini.”

Chiang’a göre bu işin tek ilkesi, Jonathan’ın kendini bir metrelik bir kanat açıklığı bulunan ve rotası sınırlandırılmış bir martı olarak görmemesi idi.

Bu işin ilkesi; öz varlığının her yerde, evrenin ve zamanın da ötesinde, henüz adlandırılmamış bir yetkinlikle yaşadığının bilincine varmaktı.

Jonathan günler boyu, güneşin

doğuşundan gece yarısına değin büyük bir istek ve inançla çalışmaya koyuldu. Tüm çabalarına rağmen bir kanat boyu bile ilerleyemedi.

“Doğal inançları unutmalısın” diyordu Chiang. “Uçmak için doğal inanca gereksinmen yok, yalnızca uçmayı anla, yeter. Hadi, şimdi bir kez daha dene...”

Sonraki günlerin birinde Jonathan, kıyıda gözleri kapalı, derin düşüncelere dalmıştı. Ve birdenbire, Chiang’ın ne demek istediğini sezinleyiverdi. “Onun söyledikleri doğruydu. Sınırlandırılmamış, yetkin bir martıyım ben.” Büyük bir mutluluk içinde kendinden geçti.

“Güzel!” dedi Chiang, zafer dolu bir sesle.

Jonathan gözlerini açtı ve yaşlı martıyla birlikte bambaşka bir deniz kıyısında buldu kendini. Burada ağaçlar su kıyısına kadar yayılmıştı ve tepelerinde ince sarı güneşler dönüyordu.

“Sonunda öğrendin işte” dedi Chiang. “Ama kendini denetlemen için biraz daha çalışman gerek.”

Jonathan şaşkın şaşkın sordu: “Neredeyiz biz?”

Bu yabancı çevreden hiç etkilenmemiş olan yaşlı martı karşılık verdi: “Kuşkusuz başka bir gezegendeyiz. Yeşil bir göğü ve güneş yerine bir çift yıldızı bulunan bir gezegende.

Jonathan, bir dağın yamacından yuvarlanan küçük taşların sesini andıran bir sesle haykırdı: “BAŞARDIM!” Bu onun dünyadan ayrılalı beri çıkardığı ilk sesti.

“Elbette başardın, Jon” dedi Chiang. “Ne istediğini bildiğin sürece başarırsın. Şimdi elde ettiklerini kullanmak...”

Geri döndüklerinde hava çoktan kararmıştı. Öteki martılar sevgi ve hayranlık dolu gözlerle karşıladılar Jonathan'ı. Çünkü onun uzun zamandır kök saldığı o dünyadan koptuğunu görmüşlerdi.

Bir an sonra bütün martılar Jonathan'ı kutladılar. "Ben aranızda pek yeniyim" dedi Jonathan. "Her şeye yeni başlıyorum. Sizlerden öğrenecek olan benim."

"Bundan kuşku duyarım Jon" dedi yanında duran Sullivan. "On beş yıldan bu yana tanıdığım martılar arasında öğrenmeye korkusuzca yaklaşabilen tek martısın." Küme bir an için sessizliğe büründü, övgülerden utanmıştı Jonathan.

Chiang, "Eğer istersen" dedi, "geçmişe ve geleceğe ulaşmanı sağlayacak uçuş denemelerine başlayabiliriz. O zaman en güçlü ve en güzel olana, sevginin ve iyiliğin anlamına ermek için, onların katında uçmak için hazır olacaksın."

Bir ay ya da bir aya yakın bir zaman geçmişti. Jonathan korkunç bir hızla öğreniyordu. O, daha önceleri günlük deneylerinden bilgi edinmişti; şimdi ise, bilge martının öğrencisi olarak, yeni düşünceleri sanki tüylerle kaplı bir bilgisayar gibi depoluyordu.

Ama Chiang, günün birinde gözden kayboluvermişti. Ayrılmadan önce, çevresine toplanmış öğrencilerine öğütler veriyordu. Her birine öğrenmekten, öğrendiklerini uygulamaktan vazgeçmemelerini, yaşamın o görünmeyen yetkinliğini sabırla, bilinçle anlamaya çalışmalarını önemle vurguluyordu. Konuşması ilerledikçe tüyleri parıldamaya başlamış, sonunda öylesine parlaklaşmıştı ki, hiçbir martı bakamaz olmuştu ona.

Son sözü,“Jonathan, sevgi üzerinde çalışmaya devam et” olmuştu.

Yeniden ona baktıklarında, Chiang artık

yoktu.

Günler geçtikçe, Jonathan zamanı düşünüyor, geldiği dünyayı sık sık anımsıyordu. Dünyada, şimdiki bilgisinin onda birini, hatta yüzde birini edinmiş olsaydı, yaşamın anlamı ne çok yücelirdi! Acaba, diye düşündü, varlığını sınırlandıran çemberi kırmaya çalışan, teknelerden atılan ekmek parçalarını kapmak için yapılan uçuşların ötesinde, uçmanın gerçek anlamını arayan bir martı var mıydı? Belki de, kendisinden sonra sürünün yüzüne gerçekleri haykıran ve bu yüzden sürgüne gönderilen başka bir martı daha olmuştu. Kumsalda dinlenirken işte bu düşünceler geçiyordu kafasından. Jonathan'ın iyilik ve sevginin yapısına ilişkin bilgisi arttıkça, dünyaya geri dönme isteği çığ gibi kabarıyordu içinde. Yalnızlıklarla geçmiş, yaşamına karşın, o, sevgiyi yaşayarak öğrenmişti. Onu ancak kendisine bir şans verilmesini isteyen bir martıya gösterebilirdi.

Düşünce hızıyla uçmayı öğrenmiş ve bunu başkalarına da öğretme olanağını kazanmış olan Sullivan kaygılıydı.

“Jon, sen bir kere sürgün edilmiştin. Nasıl oluyor da o sürüden herhangi bir martının senin sözlerine önem verebileceğini düşünüyorsun? Bilirsin ki, şu deyim her zaman geçerlidir: ***En yüksekten uçan martı, en uzağı görendir.*** Geldiğin yerdeki martılar gaklayarak ve birbirleriyle dövüşerek sahillerde pinekliyorlar. Onlar cennetten binlerce mil uzaktalar ve sen, oradan cenneti göstermek istiyorsun Jon, onlar

kanat uçlarını bile göremiyorlar. Burada kal ve öğreteceklerine ulaşabilecek nitelikteki martılara yardımcı ol.” Bir süre suskunlaşan Sullivan, şöyle sürdürdü konuşmasını: “Eğer Chiang senin düşündüğün gibi kendi dünyasına dönmüş olsaydı ne olurdu? Sen bugün nerede olurdun?”

Bu sözler gerçeği apaçık dile getiriyordu. Sullivan haklıydı. ***En yüksekten uçan martı, en uzağı görendir.***

Jonathan, ayrılmadı. Zeki ve kavrama yetisi olan yeni martılarla çalıştı. Yine de duyguları sık sık canlanıyordu. Dünyada kendisinden bir şeyler öğrenebilecek en az bir iki martının varlığını düşünmeden edemiyordu. Sürgündeyken Chiang’la karşılaşmış olsaydı, şimdi çok daha bilgili olmaz mıydı?

Bir gün arkadaşına, “Sully” dedi, “geri dönmeliyim. Öğrencilerim iyi yetiştiler, yeni gelecek olanları yetiştirmen için sana yardımcı olurlar.”

Sullivan içini çekti, üzülmüştü. Ama tartışmaya girmedi. Yalnızca, “Seni çok özleyeceğim Jonathan,” diyebildi.

Jonathan, “Utan Sully,” dedi serzenişle. “Lütfen aptalca davranma. Bugüne değin öğrendiklerimizi unutmuş gibisin. Eğer dostluğumuz zaman ve uzaklıkla sınırlıysa, o yok demektir. Zaman ve uzaklıkla sınırlı olmayanı yaşıyoruz biz. Uzaklığı yenince hep aynı yerdeyiz, zamanı yenince hep aynı anın içindeyiz. Böylece her an için birlikte olacağımızı düşünmedin mi?”

Martı Sullivan kendini zorlayarak gülümsedi. “Sen, deli kuş!” dedi sevgi dolu bir sesle. “Eğer yerdeki birine bin mil ötesini gösterecek biri varsa, o da sensin, Jonathan.” Sonra gözlerini kuma dikti. “Elveda Jon, dostum benim...”

“Elveda Sully!.. Gene karşılaşacağız.” Ve o anda, bir başka zaman diliminden bir sahilde büyük martı sürülerinin görüntüsünü düşledi.

O, bedeninin yalnızca bir tüy, bir kemik yığını olmadığını, özgürlüğün ve uçmanın sınırlandırılmamış yetkin bir simgesi olduğunu yaşadıklarıyla öğrenmişti.

Martı Fletcher Lynd, henüz oldukça gençti. Ama hiçbir kuşa, hiçbir zaman, hiçbir sürü tarafından bunca adaletsiz davranılmadığını ve bu denli kötülük edilmediğini biliyordu.

Uzaktaki kayalıklara doğru uçarken öfkeyle düşündü: “Söyledikleri umurumda bile değil.” Gözleri dolmuştu. “Uçmak, bir yerden bir yere ulaşmak için kanat çırpmaktan çok daha

anlamlı bir olaydır. Sivrisinek bile uçar, salt kanat çırparak. Sürünün önderi olan martının önünde bir küçük takla attın mı, hemen sürgüne! Kör mü bunlar? Gerçek anlamda uçmanın yüceliğini görmüyorlar mı?

“Ne düşündükleri umurumda değil. Uçmak nasıl olurmuş göstereceğim onlara! İstedikleri buysa, tümüyle yasadışı olacağım. Ve pişman edeceğim onları!..”

Birden bir ses duydu kafasının içinde; yumuşak bir sesti ama, havada sendeletecek kadar ürküttü onu.

“Onlara karşı bu kadar sert olma Martı Fletcher. Seni kovmakla onlar yalnızca kendilerine zarar verdiler. Bir gün gelecek, onlar da görecekler senin gördüklerini. Onları bağışla ve bu gerçeği anlamalarına yardımcı ol.”

Kanadının iki üç santim ötesinde dünyanın en parlak, en beyaz martısı uçmaktaydı. Hem

de Fletcher'in son hızında ve tek bir tüyünü bile kıpırdatmaksızın.

Genç kuş, ansızın bir "kaos" anı içinde buldu kendini.

"Neler oluyor? Aklımı mı yitiriyorum yoksa? Bu da nesi?"

Kafasının içindeki yumuşak ses usulca sordu: "Martı Fletcher Lynd, uçmak istiyor musun?"

"EVET, UÇMAK İSTİYORUM!"

"Martı Fletcher Lynd, sürünü bağışlamak için, bir gün onların arasına dönmek için, onların da öğrenmelerine yardımcı olmak için uçmak istiyor musun?"

Ne kadar gururlu, ne kadar kırgın olursam olayım, bu yetkin varlığa yalan söyleyemem diye düşündü Martı Fletcher ve usulca, "Evet" diye karşılık verdi.

Parlak yaratık sevgi dolu bir sesle,

“Öyleyse Fletch” dedi, “önce düz uçuşla başlayalım.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

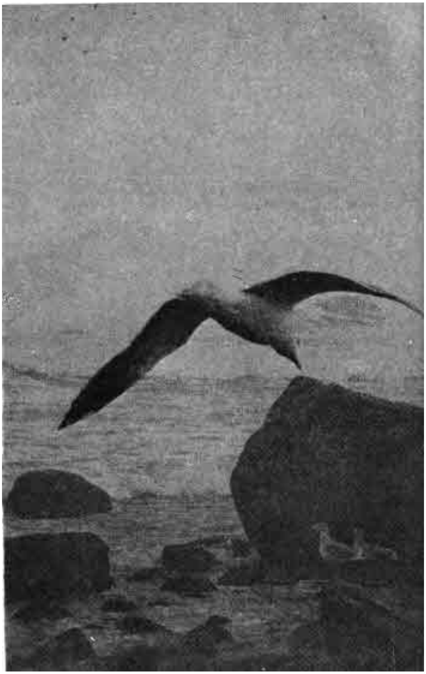

Jonathan, uzak kayalar üstünde çevresini gözleyerek ağır ağır daireler çiziyordu. Üzerinde çalışılmamış bu genç Martı Fletcher, sessiz bir öğrenciye benziyordu. Havada güçlü, hafif, kurşun gibiydi; ama her şeyden önemlisi, öğrenme isteğiyle dolup taşmasıydı.

İşte Martı Fletcher, bulanık gri bir şekil gibi pike ile kükreyerek geliyordu. Saatte yüz elli

mille eğitmeninin yanından bir kurşun hızıyla geçti. İleriye doğru on altı sayıncaya kadar dik yavaş taklaya geçmesi gerekiyordu.

"...sekiz... dokuz... on... bak Jonathan hızımı kaybediyorum... on bir... senin gibi kesin duruşlar istiyorum... on iki... hay aksi şeytan olmadı... on üç... şu son üç sayı yok mu.... onlarsız... on dö... aaakk!"

Fletcher'in havadaki başarısızlığı, içinde uyanan öfkeyi daha da artırmıştı. Sırtüstü, hızla düşmeye başladı; birdenbire bir takla atarak şiddetle ters döndü. Sonunda eğitmeninin otuz metre altında kendini denetleyebilmişti.

"Jonathan, benimle boşuna vakit harcıyorsun. Aptalın biriyim ben! Çalışıyorum çabalıyorum, yine başaramıyorum işte..."

Martı Jonathan, hayır dercesine başını salladı. "Böyle sert çıkışlarla başlarsan, elbette başaramazsın Fletcher. Girişte saatte kırk mil

hız kaybettin. Daha yumuşak olmalısın. Kararlı, ama yumuşak.”

Genç martının yanına indi. “Yan yana, birlikte deneyelim bu kez. Yumuşak ve doğal bir giriş yapmalısın.”

Üçüncü ayın sonunda, Jonathan’ın altı yeni öğrencisi oldu, hepsi de sürüden kovulmuştu. Ama hepsi de kendilerine yeni gibi görünen uçmanın sevinci içinde, uçmak düşüncesinin peşinde idiler. Onlar, bu çalışmanın gerçek anlamını daha sonra kavrayacaklardı.

Jonathan, akşamları onları kumsalda toplayarak, “Her birimiz aslında yüce martının birer parçasıyız. Ustaca uçmak ise öz yapımızın dile gelişidir. Bizi sınırlandıran her şeyden uzaklaşmalıyız. Yüksek hız, alçak hız ve akrobatik uçuşlarımızın ereği...” dedi.

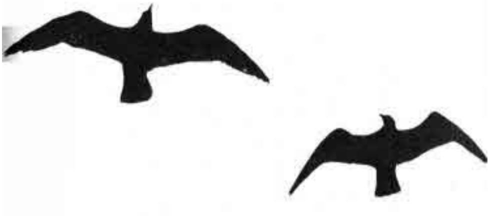

...ve öğrenciler, günlük uçuşlar sonunda onu dinlerken bitkinlikten uyuyakalacaklardı. Ama bu çalışmaları seviyorlardı, çünkü hız ve heyecan vardı onda; sürekli öğrenme açlığını doyuran bir şeyler vardı. Hiçbiri, hatta Martı Fletcher bile, rüzgârı ve tüyleri gördüğü gibi, bu uçuşların gerçek ereğini apaçık göremiyordu.

Bir gün onlara, "Sizler, kendinizi kanat uçlarınızdan tırnak uçlarınıza değin düşüncelerinizin sınırlandırdığı bir beden olarak görüyorsunuz" dedi. Martı Jonathan. "Oysa düşüncelerinize vurulan zinciri koparın, o zaman bedeninizin de özgürlüğe kavuştuğunu göreceksiniz." O ne kadar konuşursa konuşsun, genç martılara tatlı masallar gibi geliyordu bu sözler ve uyku, iyiden iyiye

çöküyordu üstlerine.

Bir ay kadar sonra Jonathan, artık sürüye dönme zamanının gelip çattığını söyledi onlara.

“Henüz hazır değiliz” diye karşılık verdi Martı Henry Calvin. “Bizler o sürüden kovulmuşuz, Toplum dışı kuşlarız, artık. İstenmediğimiz bir yere geri dönmek için kendimizi zorlayamayız ya.”

Jonathan, “Bizler dilediğimiz yere gidecek, dilediğimiz yerde bulunacak kadar özgür martılarız” diye yanıt verdi ve kumlar üstünden kalkarak doğuya, sürünün bulunduğu topraklara doğru uçmaya başladı.

Kovulmuş bir martı sürüye asla geri dönemezdi. Bu bir yasaydı ve on bin yıldır bir kez olsun bozulmamıştı. Öğrencileri bu düşünce korkutuyordu. Yasa, gitmeyin, kalın diye buyuruyor; Jonathan gidin diyordu. Üstelik o, şu anda bir mil yol almıştı bile. Eğer daha fazla gecikirlerse, Jonathan kendisine

düşmanlaşan sürüye tek başına varacaktı.

Fletcher, arkadaşlarına dönerek kaygılı bir sesle, “Parçası olmadığımız bir sürünün yasalarına ne diye uyacakmışız?” dedi.

“Eğer bir savaş verilecekse, Jonathan’ın yanında olmalıyız. O zaman buradakinden çok daha fazla işe yararız.”

Böylece, o sabah sekiz martı, hep birlikte batıdan uçuşa başladılar. Dörderli dizilerek bir çift oluşturmuşlardı. Kanat uçları âdeta birine değiyordu. En önde Jonathan, sağ kanat ucunda rahatlıkla uçan Fletcher, solunda büyük bir çabayla onlara uyan Henry Calvin... Sekizli küme, saatte yüz otuz beş mille uçarak sürünün bulunduğu kıyıya vardı. Oluşturdukları

dörtgenlerle önce hafifçe sağa doğru yattılar. Her bir baş... seviyelendi, ters döndü... seviyelendi.

Ve bu görkemli küme, koca sürünün günlük yaşamını ve bağırışlarını gökten inen dev bir bıçak gibi kesti. Sekiz bin martı gözlerini kırpmaksızın onlara bakıyordu. Sekizi de teker teker takla atarak, bir ölüm sessizliğine bürünmüş olan sahile iniş yaptılar. Martı Jonathan, bu günlük bir çalışmaymış gibi uçuşun eleştirisine geçti.

Keyifsiz bir sesle gülerek, "Önce şunu söyleyeyim ki, birleşmek için biraz geciktiniz" dedi.

Sürü, yeni gelenler karşısında şaşkınlıktan donakaldı. Bu kuşlar kovulmuştu. Nasıl olur da geriye dönme cesaretinde bulunurlardı. Olacak şey değildi bu. Sürünün şaşkınlığı sonucu, Fletcher'in düşündüğü savaş gerçekleşmedi.

Kimi genç martılar, "Kuşkusuz onlar

kovulmuş olabilirler, ama...” diye yorumda bulundular ve gelen sekizine dönerek, “Söylesenize, böyle uçmayı nerede öğrendiniz?” diye sordular.

Başkanın buyruğu ancak bir saat içinde yayıldı martılar arasında: “Kimse aldırmasın onlara! Sürgün bir martıyla konuşan kendisini de kovulmuş bilsin. Sürgünlere başını çevirip bakan bile yasaları çiğnemiş sayılır.”

O andan sonra bütün sürü sırtını döndü sürgünlere. Ama Jonathan bunu görmezlikten geldi ve çalışmalarını kurultay kumsalı üzerinde sürdürdü. Öğrencilerinin yeteneklerini en son sınırına dek zorluyordu.

Gökyüzünü çınlatan bir sesle, “Martı Martin!” dedi, “alçak-hız uçuşunu bildiğini söylersin. Bize kanıtlamadıkça bunu biliyor sayılmazsın. Hadi, göster bakalım! UÇ!..”

Küçük Martı Martin William, görünüşe göre eğitmeninin bu sözlerinden çok etkilenmişti.

Kendisini bile şaşırtacak biçimde, alçak- hız uçuşunun en ustaca örneğini verdi. Hafif esintide kanatlarını açtı, bir kez bile kıpırdatmaksızın kumsaldan bulutlara kadar yükseldi... ve indi.

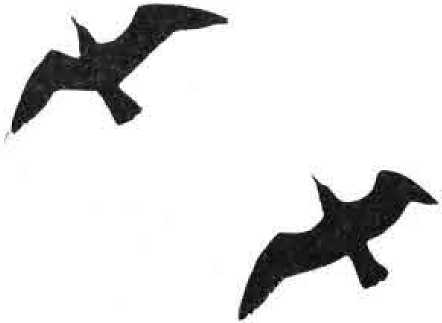

Martı Charles Roland da büyük dağ rüzgârlarından güç alarak yedi bin iki yüz metreye uçtu. Aşağı indiğinde düşük basınç ve sıcaktan ötürü morarmış bir haldeydi ama, çok mutluydu. Ertesi gün daha da yükseklere uçmaya kararlıydı.

Hava akrobasisine yürekten tutkun olan Martı Fletcher, ileriye doğru on altı sayarak dik

yavaş burgu uçuşunu zaferle sona erdirdi. Ertesi gün bunu üçlü bir daire uçuşuyla bezerken; kanatlarında güneşin oluşturduğu beyaz parıltıları, kumsalda kendisini hevesli gözlerle izleyen martılara doğru yansıttı.

Jonathan her an öğrencilerinin yanındaydı. Yol göstererek, yönelterek, zorlayarak öğretiyordu onlara. Kumsaldaki martılar umarsızlık içinde birbirlerine sokularak bekleşirken, o, öğrencileriyle birlikte havalanarak; gecenin koynunda, bulutların arasında, yağmur fırtına demeksizin uçuşlar yapıyordu. Bu uçuşlar, onlar için spor yapmak gibi bir şeydi.

Öğrenciler, uçuşlardan sonra kumsalda toplanıyorlar ve Jonathan'ı can kulağıyla dinliyorlardı. Anlayamadıkları garip düşünceler yanında, anladıkları da oluyordu.

Zamanla, geceleri Jonathan'ın çevresinde toplanan öğrencilerinin yakınında, bir başka martı kümesi daha oluştu. Kimselere görünmek

istemeyen bu martılar, gecenin karanlığında saatlerce konuşulanları dinliyor, gün doğarken de kaçıp gidiyorlardı.

Dönüşlerinden bir ay sonraydı. Terrence Lowell adlı bir martı, yasakları çiğneme gerekçesiyle lanetlenerek sürüden dışlandı. Böylece o, Jonathan'ın sekizinci öğrencisi oldu.

Ertesi gece, Martı Kirk Maynard da sürüden kopmuştu. Kumlarda sendeleye sendeleye, sol kanadını peşinden sürükleye sürükleye geldi ve Jonathan'ın ayakları dibine yığılıp kaldı. Ölmek üzere olan birinin çıkardığı bir sesle yalvardı: "Yardım et bana! Dünyada her şeyden çok uçmak istiyorum."

"Öyleyse katıl bana," dedi Jonathan. "Toprağından kop ve hemen başlayalım."

"Ama anlamıyorsun... Kanadım... kanadımı kıpırdatamıyorum..."

“Martı Maynard, sen sen olma özgürlüğüne sahipsin. Bunu kimse elinden alamaz. Yüce martının yasasıdır bu.”

“Uçabileceğimi mi söylemek istiyorsun?”

“Özgürsün diyorum.”

Martı Kirk Maynard, kanatlarını öylesine çabuk, öylesine kolay açtı ki, gecenin koynunda süzülerek kayboldu. Sürü, onun yüz seksen metre yükseklikte kopardığı sevinç çığlığıyla uyandı. ***“Uçabiliyorum! Bakın! UÇABİLİYORUM!.."***

Gün ağarırken, öğrencilerin oluşturduğu çember dışında toplanan bine yakın kuş, merakla gözlerini Maynard'a dikmişti. Başka kimselere görünüp görünmemeleri önemli değildi artık. Hepsi kulak kesilmiş, Jonathan'ın söylediklerini anlamaya çalışıyorlardı.

Jonathan çok basit şeylerden söz ediyordu: "Uçmak, bir martının en doğal hakkıdır. Özgürlük ise, var oluşun bir parçasıdır. Boş inançlar olsun, gelenekler olsun, özgürlüğü kısıtlayan ne varsa, kaldırıp atmak gerek."

Kalabalıktan bir ses: "Bu özgürlüğü sınırlayan sürünün kendi yasası ise... onu da mı kaldırıp atmalı?"

"Tek gerçek yasa, özgürlüğü sağlayan yasadır. Başka yasa yoktur," diye yanıt verdi Jonathan.

Kalabalıktan bir ses daha yükseldi: "Senin gibi uçmayı nasıl bekleyebilirsin bizlerden? Sen

ayrıcalıklı bir kuşsun. Özel yetilerle, kutsal güçlerle donatılmışsın. Öteki kuşlardan kat kat üstünsün."

"Fletcher'e bakın! Lowell! Charles Roland! Judy Lee! Onlar da mı ayrıcalıklı kuşlar? Ne sîzlerden ne de benden fazla bir şeyleri yok. Tek fark şudur ki, onlar ne olduklarının bilincine vardılar ve bunu yaşamaya başladılar."

Fletcher'in dışında bütün öğrenciler, nasıl oldu da şimdiye kadar bu farkı göremedik diye düşündüler ve bilinçlenmekte geç kaldıkları için tedirginlikle kıpırdandılar.

Kalabalık her geçen gün biraz daha büyüyordu. Kimisi öğrenmek için, kimisi yüceltmek için, kimisi de çalışanları küçümsemek için katılıyordu onlara.

Fletcher, bir sabah yüksek-hız çalışmasından sonra şöyle dedi. Jonathan'a: "Sürüde senin için diyorlar ki; eğer o, yüce martının oğlu değilse, zamanının bin yıl ilerisini

yaşayan bir martıdır.”

Jonathan içini çekti. “İşte yanlış anlaşılmanın sonucu. Sana ya Tanrı derler, yada şeytan. Peki sen ne düşünüyorsun Fletch? Biz gerçekten zamanımızın ilerisinde miyiz?”

Uzun bir suskunluktan sonra Fletcher yanıtladı: “Bu tür uçuşlar, onu keşfetmek isteyenler için her zaman vardı. Zamanının ötesinde olmakla bir ilgisi yok bunun. Biz belki alışılmışın dışındayız. Genelde birçok martıdan daha ilerde uçuyoruz.”

“Bu da bir düşünce” dedi Jonathan, bir anlığına baş aşağı süzülürken “Zamanımızın ötesinde olduğumuz düşüncesi kadar kötü değil.”

Bir hafta sonra bir olay yaşandı. Fletcher, yeni öğrencilerden oluşan bir kümeye yüksek-hız uçuşunun ilkelerini açıklıyordu. İki bin beş yüz metreden meteor taşını andıran bir hızla

dimdik bir pikeye geçti. Kumsalın on santim üstünde pikeden çıkmak üzereydi ki, “Anne!” diye bağıran küçücük bir martı çıktı karşısına. Martı Fletcher yavruya çarpmamak için saniyenin onda biri gibi kısa bir zaman içinde sola doğru sert bir dönüş yaptı. Ve kayalığa, som granit bir kayalığa saatte iki yüz mil hızla...

Kaya, onun için koskocaman, bambaşka bir dünyaya açılan sert bir kapıydı sanki. Korku, gerilim ve karanlık sarmıştı çevresini. Derken çok tuhaf, yabancı bir gökyüzünde sürüklenmeye başladı. Unutarak, anımsayarak ürkek, üzüntülü ve pişman, çok pişman...

Birdenbire bir ses duydu, Martı Jonathan Livingston'la karşılaştığı anı anımsatan bir ses.

"Tek ilke, Fletcher, sınırlılıklarımızı sırayla ve sabırla yenmeye çalışmaktır. Programımızın ileri aşamalarına ulaşmadan, kayaların içinden uçamayız."

"Jonathan..."

"Ya da ulu martının oğlu..." diye karşılık verdi Jonathan usulca.

"Burada ne işin var? Kaya... ben... ben... ölmemiş... miydim?"

"O, hadi canım Fletch. Düşün. Benimle konuştuğuna göre demek ki ölmedin. Yaşadığın olay sonucu, bilincinde bir sıçrama oldu. Bundan sonrası senin kararına bağlı. İstersen bu aşamada kalabilir ve öğrenebilirsin. Çünkü burası, bıraktığın yerden çok daha ilerdedir. Ama istersen sürüye dönebilir, çalışmalarını onlarla sürdürebilirsin. Sürünün yaşlı martıları felaket bekliyorlardı; ama sen, bu

olayla çok sevindirdin onları."

"Sürüye geri dönmek istiyorum. Öğrencilerimle çalışmaya yeni başlamıştım."

"Çok güzel, Fletcher. Unutma ki, bedenin düşündüğünden başka bir şey değildir."

Fletcher başını salladı ve kanatlarını gerdi; gözlerini açtığında kayalıklarda toplanmış olan sürünün ortasında buldu kendini. Adımını atar atmaz sürüden büyük bir çığlık koptu.

"Yaşıyor! Ölmüş olan, ***yaşıyor!"***

"Yüce martının oğlu ona kanatlarının ucuyla dokunarak can verdi!"

"Hayır! O bunu yadsıyor! O bir şeytandır! ŞEYTAN! Sürüyü dağıtmaya geldi!"

Kalabalığı oluşturan dört bin martı olanlardan ürkmüştü. "ŞEYTAN!" çığlığı bir fırtına rüzgârı gibi esti martılar arasında. Gözler ışıltılı, gagalar sivrilmiş, parçalamak için atıldılar.

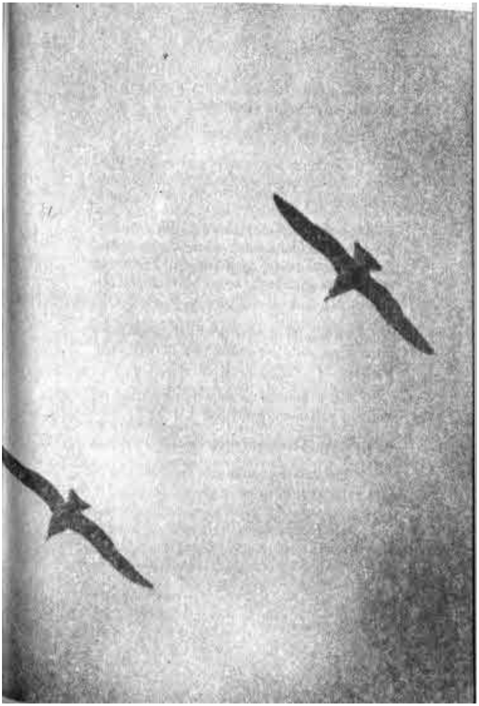

“Buradan uzaklaşalım mı Fletcher, ne dersin?” diye sordu Jonathan.

“İşte buna hayır demem.”

Bir anda bin metre öteye geçiverdiler. Binlerce bilenmiş gaga boşlukta daireler çizerek devinip duruyordu.

Jonathan şaşkınlıkla sordu: “Bir kuşu özgür olduğuna inandırmak, neden dünyanın en zor işi? Biraz çalışıp çabalasalardı, kendi özgürlüklerini görürlerdi, neden böyle güçlük çekiyoruz?”

Fletcher, bu yepyeni çevre karşısında hayretler içindeydi. “Ne yaptın? Biz buraya nasıl geldik?”

“Gözü dönmüş sürünün dışına çıkmak istediğini söylememiş miydin?”

“Evet, ama nasıl oldu da...”

“Her zaman olduğu gibi Fletcher, alıştırma yaparak...”

Sabah olduğunda sürü çılgınlığını unutmuştu. Ama Fletcher unutmamıştı. “Jonathan, uzun süre önce sürüye dönmek, onları sevmek, onlara yardım etmek konusunda söylediklerini anımsıyor musun?”

“Elbette.”

“Az önce seni öldürmeye kalkışacak kadar azgınlaşan bir sürüyü nasıl oluyor da sevebiliyorsun, anlamıyorum doğrusu.”

“O, Fletch. Sevilen o değil ki. Kin ve kötülüğü elbette sevemezsin. Her martıda gerçek martıyı görmeye çalışmalı, her birinin içindeki iyiyi bulup çıkarmalı ve bunu onlara da göstermelisin. Gerçek sevgi budur işte. Onu bir kez tattın mı, vazgeçemezsin.

Bir kuş anımsıyorum, genç ve delidolu bir kuş. Adı Fletcher Lynd’di. Yeni kovulmuştu ve sürüsüyle ölümüne savaşmaya hazırdı. Öte yandan, uzak kayalıklarda zehir kusan cehennemini kuruyordu. O şimdi burada kendi cennetini kuruyor ve sürüyü de peşinden sürüklüyor.”

Fletcher eğitmenine döndü, gözlerini korku bürümüştü. “Ben?.. Sürüklenmek?.. Ne demek istiyorsun? Ben?... Sürüklenmek?.. Burada eğitmen sensin. Bırakıp gidemezsin.”

Bırakamaz mıyım? Başka eğitmenlere

gereksinimi olan başka Fletcherler ve başka sürüler de olabilir, değil mi?”

*“**Ben** mi Jon? **Ben** sıradan bir martıyım.* Oysa sen...”

“Yüce martının tek oğlu, öyle mi?” diyerek içini çekti Jonathan. Bakışlarını denize çevirmişti. “Artık bana gereksinmen kalmadı. Günler geçtikçe içindeki gerçek ve sınırsız Martı Fletcher’i bulmaya başladın. Senin eğitmenin odur. Onu anlamalı ve yaşamalısın.”

Bir süre sonra Jonathanın bedeni havada dalgalandı. “Adımı kutsallaştıran aptalca sözlerin yayılmasına engel ol. Beni Tanrılaştırmalarına izin verme. Söz mü Fletch? Ben bir martıyım. Belki... uçmayı seviyorum.” Işığı gittikçe donuklaştı, saydamlaşmak üzereydi.

“JONATHAN!”

“Zavallı Fletch! Gözlerinle gördüğüne inanma, gördüklerin yalnızca sınırlı olandır.

Sezginle bak. Öğrendiklerinin bilincine varmaya çalış. Böylece uçuşun yolunu da öğreneceksin.

Ve Martı Jonathan saydamlaşarak yoklara karıştı.

Bir süre sonra Martı Fletcher gökyüzünde süzülmeye başlamıştı. Ve orada, öğrenmek için can atan bir martı kümesiyle yüz yüze geldi. “Başlamadan önce şunu iyi bilmelisiniz ki” dedi hüzünlü bir sesle, “bir martı, özgürlüğün sınırsız bir dönüşümü ve yüce martının bir imgesidir. Bedeninize gelince... Bir kanat ucundan öbür kanat ucuna değin tüm bedeniniz, onu düşünebildiğinizden aşkın değildir.”

Genç martılar şaşkınlık ve merakla ona bakıyorlardı. “Amma da garip! Bu sözler takla atma kuralına hiç benzemiyor” diye düşündüler.

Fletcher içini çekti. Araştıran gözlerle

onlara bakarak, “Pekâlâ” dedi, “düz uçuşa başlayalım.” Böyle der demez, dostu Jonathan'ın kendisinden üstün bir martı olmadığını, ayrıca bir kutsallık taşımadığını anladı.

Hiç mi sınır yok Jonathan? Öyleyse senin gibi saydamlaşacağım gün yakındır. Senin bulunduğun sahilde belirince sana birkaç uçuş tekniği göstereceğim.

Öğrencilerine karşı kendini güçlükle toparladı. Bir an geçmişti ki, onları gerçekten oldukları gibi görmeye başladı. Yüreği sevgiyle dolmuştu. “Hiç mi sınır yok Jonathan?” diye düşünerek gülümsedi. Öğrenme yarışı başlamıştı.